

АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ПОДОЛАННЯ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ В УКРАЇНІ

ІВАНИЩУК Андрій Андрійович - студент за ОКР «Бакалавр права» юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УДК: 340.12

В статье рассматривается актуальный вопрос, касающийся нигилизма в Украине, истории его возникновения, раскрыто понятие, суть, а также причины возникновения, исторические аспекты развития и характерные качества современного нигилизма.

Проблема правового нигилизма не есть новой для иных стран, которые на законодательном и экономическом уровне являются более развитыми. Понятия «правовой нигилизм» и «развитие» являются связанными и в прямой мере зависят друг от друга, ведь в немалой степени нигилизм сдерживает любое усовершенствование, замедляет рост. В случае же, если развитие идет скорыми темпами, это в полной мере может обозначать, что правовая культура граждан находится на высоком уровне, а правовой нигилизм носит редкий характер. Для достижения таких целей в статье приведены способы лишения граждан правового нигилизма.

Ключевые слова: нигилизм в Украине, гражданство, реформы.

Постановка проблеми

Правовий нігілізм є дуже поширеним явищем серед жителів України. В умовах проведення низки реформ, розвитку і становлення правової держави дана проблема знаходиться в ряду чи не найперших для вирішення. Правовий нігілізм – вкрай широке поняття. Його слід розуміти як вид прояву правового невігластва, ігнорування правових норм, загальноприйнятих правових цінностей. Це явище зустрічається в усіх країнах,

незалежно від рівня розвитку, що пов'язано з рядом причин, розглянутих у статті. Але для молодих країн з економікою і законодавчою системою, що формуються, є більш вагомим.

Актуальність теми дослідження

Правовий нігілізм – явище постійне, оскільки повною мірою його позбутися неможливо. Але це не дає приводу вважати, що правовий нігілізм не може виступати об'єктом придушення. Він значно уповільнює розвиток країн, шляхами, які не завжди є явними. Саме з цієї причини для України, як для країни, яка обрала шлях зміни, важливо не тільки модифікувати устрій держави, її систему, але й закликати громадянську сприяти цим удосконаленням шляхом викорінення нігілізму та підвищення загального рівня правосвідомості.

Стан дослідження

Науковий аналіз явища правового нігілізму здійснюється багатьма вченими. Серед них слід назвати О.Скакун, О.Нечипоренка, І.Демченко, В.Бойко та ін., які служили фундаментаальною базою для подальшого дослідження питань, що розглядаються.

Метою і завданням статті є визначити: історичні причини виникнення основ правового нігілізму в Україні; сучасні аспекти сприяння поширенню правового нігілізму; риси сучасного правового нігілізму; основні способи викорінення правового нігілізму серед населення України.

Виклад основного матеріалу

Розрізняють декілька типів «загального» нігілізму, серед яких: філософський, мереологічний, метафізичний, епістемологічний, імморалізм, а також правовий нігілізм. У рамках нашої статті зупинимося на останньому, а саме – «правовому нігілізмі» [1].

Думка, що правовий нігілізм не несе в собі ніяких соціально небезпечних якостей, є помилковою, адже він, виступаючи антиподом правової культури, породжує правопорушення навіть кримінального характеру.

Однією з головних цілей юридичної освіти є саме подолання правового нігілізму, як фактора, стримуючого розвиток юриспруденції.

Звертаючись до останніх досліджень і публікацій сучасних теоретиків, слід звернутися до робіт професора Скакун О.Ф. У своїх працях зазначає: «Правовий нігілізм – це деформований стан правосвідомості особи, суспільства, групи, який характеризується усвідомленим ігноруванням вимог закону, цінностей права, зневажливим ставленням до правових принципів і традицій, однак виключає злочинний умисел».

Якщо ж закон ігнорується в злочинних цілях – це самостійна форма деформації правосвідомості. Однак, все ж правовий нігілізм породжує правопорушення, у тому числі і кримінальні злочини [3].

Історично, українське суспільство в правовому аспекті було незабезпеченим. Протягом довгого періоду часу жителі українських територій були нерівними перед законом і судом, а довгострокове ігнорування національних інтересів українців, за часів перебування України у складі Російської імперії та Польщі, значно погіршило ставлення простого народу (селян, що складали більшість населення) до такого явища, як законність.

На сучасний період розвитку правового нігілізму значно сприяла побудова комуністичного суспільства і порушення принципів законності і рівності в часи культу особи. З кожним роком ширилася думка про нереальність впровадження «демократичних» принципів [4, с.522].

Правоохоронні органи, часто уникали розгляду справ про правопорушення номенклатурних працівників. Вчені юристи та

практики були змушені діяти відповідно не до закону, а установ партійного керівництва, рішенням партійних з'їздів [2, с.40].

З проголошенням незалежності України явище правового нігілізму поширилося. Але змінилися передумови, причини зневажливого ставлення до закону. Серед них були, як свідчать результати соціологічних досліджень, падіння соціального рівня життя людини в державі, інфляція, зростання цін на товари першої необхідності, нестабільність і нове законодавство, зневіра громадян у можливість розвитку незалежної правової держави та ін.

На сьогоднішній день виділяють наступні причини прояву правового нігілізму в Україні: нестабільність і суперечливість законодавства, його невлаштованість; низька правова культура; слабкість механізму приведення в дію прийнятих законів та ін.

Отже, правовий нігілізм зростає зі зменшенням правової культури та правової свідомості. Це означає, що серед громадян України необхідно підвищувати рівень правової культури [4, с.523].

Якщо розглядати правовий нігілізм більш детально, то можна простежити, що існує ще безліч різних форм його прояву. Можна виділити найбільш характерні риси сучасного правового нігілізму. Це: по-перше, масовість у державних структурах, законодавчих, виконавчих і правоохоронних органах влади; по-друге, підкреслено його демонстративний характер і неконтрольованість, що обумовлено суспільною думкою; по-третє, різноманіття форм прояву [3].

Основою правового нігілізму є його носії, яким може навіть бути про нього не відомо. Вони мають впевненість у всюдозволеності і правильності своїх дій. Право вони вважають лише незначною перешкодою для досягнення приватних цілей [5].

Більш поширеним є прихований, правовий нігілізм, у якому ігнорується якась конкретна правова норма чи галузі права. Наприклад, у своїй більшості громадяни не беруть участь у виборах, не голосують, просто ігноруючи даним правом [6].

Під час минулих в Україні в 2014 році парламентських виборів брала участь рекордно низька кількість населення за всі часи незалежності. Вона складала близько 52%

громадян України. На виборах Президента України також була зареєстрована відносно невисока явка громадян – 60%. Фахівці вважають, що це відбувається через недостатню інформованість громадян з приводу майбутніх виборів. Але не варто забувати і про той факт, що на дану ситуацію в більшій мірі впливає саме рівень правосвідомості громадян щодо виборної системи, який полягає в загальноприйнятій думці про відсутність рівності в правах, що призводить до фальсифікації на виборах [7].

Думка і голос громадян вкрай важливі для побудови правової держави. Саме громадяни України визначають її подальший розвиток у різноманітних сферах структури держави.

Велика частина проаналізованих позицій вчених юристів сходиться з приводу основних способів позбавлення громадян правового нігілізму і бачить їх у наступному:

- сучасна світова громадськість вимагає відповідності законодавства до «правової держави». На жаль, Україна лише стоїть на шляху зміни його в таку сторону. Велика кількість прогалин у нашому законодавстві дає можливість діяти певним особам незаконним чином;

- оскільки світоглядна позиція людини формується ще з дитинства, необхідно проводити комплекс виховних заходів з попередження правового нігілізму, а також із введення кваліфікованої правової освіти в навчальних закладах;

- потрібно проводити профілактичну роботу серед осіб, схильних до вчинення злочинів (осіб, які підлягають різного роду відповідальності, неповнолітніх з неблагополучних сімей і т.д.);

- Державні службовці є основою будь-якого суспільства, його представниками. Саме тому так важливо забезпечити їм гідний рівень життя у вигляді підвищення заробітної плати до рівня, що забезпечує гідне існування. Цей крок необхідний задля: уникнення корупції; встановлення контролю за їх діяльністю, з метою уникнення правопорушень у цій сфері;

- основою правового суспільства є рівність у правах. На жаль, поки в нашій державі рівність усіх людей перед законом не

SUMMARY

The article deals with the topical issue concerning nihilism in Ukraine, the history of its origin, his concept, the essence and the causes, historical aspects and characteristics of contemporary nihilism.

The problem of legal nihilism is not new to other countries that have their legislative and economic level more advanced. The concepts of "legal nihilism" and "development" are linked in a straight line as dependent on each other, because to a large extent nihilism it slows any improvement slows growth. In case, the development is swift pace, this may indicate that the legal culture of citizens is at a high level, and legal nihilism is a rare. To achieve these objectives, the article shows the ways of depriving citizens of legal nihilism.

буде дотримуватися, ми не зможемо назвати Україну правовою державою [8, с.14-18].

Висновки

Багато залежить і від позиції самої особистості та її протидії силам неправомірності. Таким чином, суспільство має зрозуміти, що наша країна, яка лише розвивається, вимагає не тільки законодавчої підтримки, але і мас, які підтримували б наведення правового порядку. Держава ж, у свою чергу, повинна всіляко сприяти підвищенню правової культури громадян і слідкувати за тенденціями її розвитку правосвідомості.

Література

1. Правовий нігілізм [Електронний ресурс]: <http://uk.wikipedia.org/>
2. Загальна теорія держави і права. Под ред. В.В. Копейчикова. – М., 2002.
3. Правовий нігілізм: стан, детермінанта та можливі шляхи подолання [Електронний ресурс]: <http://www.univer.km.ua/>
4. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. Підручник – Харків: Консул, 2001.
5. Нечипоренко О.М. – Правовий нігілізм юристів: ознаки і форми прояву [Електронний ресурс]: <http://www.law-property.in.ua/>
6. Демченко І.С. Правовий нігілізм в Україні. Шляхи його подолання. [Електронний ресурс]: <http://intkonf.org/>
7. Центральна виборча комісія [Електронний ресурс]: http://www.cvk.gov.ua/vnd_2014/
8. Бойко В.П. Правовий нігілізм та форми його прояву у суспільному житті // Юридичний вісник України. – 2004. – № 47